

PAPER DETAILS

TITLE: KÜLTÜRLERARASI İLETİSİM YETKİNLİĞİ ÖLÇEĞİ: BİR ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI

AUTHORS: Lütfi SÜRÜCÜ, Senay Sahil ERTAN, Ahmet MASLAKÇI

PAGES: 219-234

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2366131>

KÜLTÜRLERARASI İLETİŞİM YETKİNLİĞİ ÖLÇEĞİ: BİR ÖLÇEK UYARLAMA ÇALIŞMASI

Lütfi SÜRÜCÜ¹, Şenay Sahil ERTAN², Ahmet MASLAKÇI³

Öz

Kültürlerarası iletişim yetkinliğine yönelik olarak literatürde çalışmaların bulunmasına rağmen, yapılan bu çalışmaların büyük bir kısmında nitel bir yaklaşım benimsemiştir. Nicel olarak araştırma yapılabilmesi için kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeği ilk olarak Arasaratnam (2009) tarafından oluşturulmuştur. Mevcut çalışma, Arasaratnam (2009) tarafında geliştirilen ölçeğin Türkçeye uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır. Bu maksatla ve Sabiha Gökçen Havalimanı'ndan seyahat eden yolculardan veri toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS ve AMOS yazılımları kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçları kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu doğrulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültürlerarası iletişim yetkinliği, Ölçek, Geçerlik, Güvenirlik

Jel Sınıflandırması: M10, M12, D23.

INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCE: A SCALE ADAPTATION STUDY

Abstract

Although there are studies in the literature on intercultural communication competence, most of these studies have adopted a qualitative approach. The scale of intercultural communication competence was first created by Arasaratnam (2009) in order to conduct quantitative research. The current study aimed to adapt the scale developed by Arasaratnam (2009) into Turkish and to conduct validity and reliability studies. For this purpose, data were collected from passengers traveling from Sabiha Gökçen Airport. The obtained data were analyzed using by SPSS and AMOS software. The results of the analysis confirm that the scale of intercultural communication competence is a valid and reliable measurement tool.

Keywords: Intercultural communication competence, Scale, Validity, Reliability

JEL Classification: M10, M12, D23.

¹ Dr., Dünya Barış Üniversitesi, lsurucu82@gmail.com, ORCID: 0000-0002-6286-4184

² Dr. Öğr. Gör., Kıbrıs İlim Üniversitesi, sahilertan@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6559-8427

³ Doç. Dr., Kıbrıs İlim Üniversitesi, amaslak@hotmail.com, ORCID: 0000-0001-6820-4673

1. Giriş

Dünyanın dört bir yanındaki bireyler, yabancı kültürlerle maruz kalma olasılıklarının artmasıyla birlikte, her zamankinden daha fazla hareketliliğe sahiptir. Bu nedenle günümüzde artık hem gerçek hem de mecazi anlamda, insanları ayıran engeller aşınmaktadır. “Bir tür “Küresel Köy”ün tam olarak kurulmamış olduğu gerçeğine rağmen, farklı kültürlerle erişilebilirliğin artması, farklı kültürlerden gelen insanların birbirleriyle temas kurmak için çok daha fazla fırsata sahip olduğu inkâr edilemez bir gerçektir (Spritzberg, 1970). Artan küreselleşme, dijital dönüşüm ve bilgi iletişim süreçlerinin sunduğu imkanlarla çeşitlilik barındırın iş ve dış paydaş sayısının ve beklentilerinin artması (Yıkılmaz, 2021), Toplum 5.0 olarak tanımlanan kültürel çeşitlilik (Yıkılmaz, 2020) ile karakterize edilen bir dünyada, kültürel sınırlar sıklıkla bulanıklaşır ve insanlar diğer kültürlerle sahip insanlarla günlük olarak etkileşime girebilirler. Bu kültür çeşitliliğini ele almak, bozulmuş dil, yetersiz etkileşim yetenekleri, önyargılar, klişe kavramlar veya çatışan kimlikler gibi iletişim engelleri nedeniyle oldukça karmaşık olabilir (Dai ve Chen, 2014). Bununla birlikte, çeşitlilik ve çeşitliliğe bağlı farklı görüşleri benimsemek, yeni ve mevcut zorlukları yaratıcı bir şekilde çözme fırsatı sunmaktadır (Arasaratnam ve Doerfel, 2020; Nardon ve Steers, 2008; Yıkılmaz, Tasdemir ve Çekmecelioglu, 2021). Bu nedenle, modern toplumlarda kültürlerarası iletişim yetkinliği giderek daha fazla önem kazanmaktadır.

Önceki çalışmalarda, kültürel zekâ (Taşdemir, Çekmecelioglu ve Yıkılmaz, 2019), çok kültürlü kişilik (Van der Zee ve Van Oudenhoven, 2000) ve kültürlerarası iletişim yetkinliği (Lee ve Chen, 2000; Ruben, 1989; Wiseman, 2002) dâhil olmak üzere çeşitli yetkinlik ve değişkenlerle, etkili kültürlerarası iletişim arasında bir ilişki kurulmuştur. Dai ve Chen (2014), bireylerin giderek daha fazla birbirine bağlayan bir dünyada hayatta kalmalarını sağlamak ve üretken ilişkiler geliştirmek için artık “*Kültürlerarası İletişim Yetkinliğine*” sahip olmalarının kritik öneme sahip olduğunu düşünmektedir. Şimdiye kadar, çok az sayıda araştırmacı kültürlerarası iletişim yetkinliğini, çok kültürlü bakış açısına göre kavramsallaştırmaya çalışmıştır. Bu nedenle, Goncalves vd. (2020), çok kültürlü bakış açısı sunan kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğini, çeşitli kültürlerde test etmeyi amaçlayan daha fazla araştırmaya duyulan ihtiyacı dile getirmiştir. Nitekim literatür başka kültürlerde geliştirilen ölçeklerin yerel dil ve kültüre göre uyarlanması gerektiğini belirtmektedir (Sürücü ve Maslakçı, 2020). Bu bağlamda, araştırmada, kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğini yeni bir kültürel bakış açısıyla inceleyerek Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

2. Literatür

2. 1. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği

Kültürlerarası iletişime yönelik çalışmalar nispeten yenidir ve öncü çalışmaları Hall (1959) tarafından yapılmıştır. Küreselleşmeye bağlı olarak toplumların çok kültürlü bir yapıya sahip olması nedeniyle günümüz araştırmacıları artık kültürlerarası iletişim yetkinliği üzerine yapılan araştırmalara ilgi duymaktadır. Kültürlerarası iletişim yetkinliği araştırmaları; eğitim, kısa süreli konaklama ve günlük olarak kültürlerarası faaliyetlere katılma bağlamında hem akademisyenlere hem de uygulayıcılarına hitap etmektedir. Kültürlerarası iletişim yetkinliği, insanların başarılı bir şekilde iletişim kurma yeteneğinin farklı kültürel arka planı ve kültürel gelenekleridir. Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurarken göz önünde bulundurulması gereken belirli konuların yanı sıra kültürler arası iletişim kurarken hata yapılmasını önlemek için “kültür” anahtar kavramının nasıl kavranacağını ifade eder.

Devito'ya (2013) göre kültürlerarası iletişim, mesajların bir kültürün üyeleri tarafından oluşturulduğu ve daha sonra farklı bir kültürün üyelerine iletildiği durumlarda gerçekleşir. Bu tür etkileşimlerde kültürel farklılıkların bir sonucu olarak, mesajın yanlış yorumlanmasına bağlı olarak kaygıya yol açması muhtemeldir. Bu tür sorunları hafifletmek için, kültürlerarası iletişimin altında yatan mekanizmaların anlaşılması önemlidir. Kültürlerarası iletişim yetkinliğine sahip olmanın en önemli avantajı, farklı kültürlerden gelen mesajların anlaşılmasını kolaylaştırmasıdır. Kültürlerarası iletişim yetkinliği sadece bir yaşam becerisi değil, aynı zamanda çok kültürlü koşullarda hayatta kalmak ve sürdürülebilirliği sağlamak için gerekliliktir. Kültürlerarası iletişim yetkinliği ayrıca bireyin farklı senaryolarla karşı karşıya kaldığında uygun tepkiler sergilemesine izin veren bilgi ve becerileri açısından yeterliliğini de ifade etmektedir. Dolayısı ile kültürlerarası iletişim yetkinliği fazla olan bireyler çokkültürlü ortamlarda etkili ve uygun olan gerekli beceri, davranış ve bilgilere ilişkin farkındalığı da fazladır.

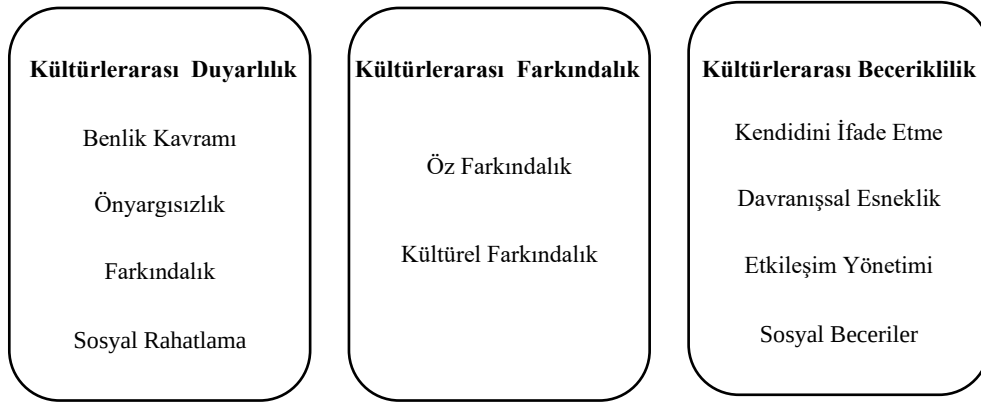
Kültürlerarası iletişim yetkinliği bir tür izlenim yönetimidir (Goffman, 1967; Spitzberg, 2000) ve üç temel unsurdan oluşur 1) Bilgi, “Belirli bir durumda etkili işleyişi açıklamak veya tahmin etmek için dikkate alınması gereken değişkenleri, boyutları ve sorunları kavramsallaştırma ve ifade etme kapasitesini ifade eder” (Ruben, 1976, s. 336). 2) Beceriler, “Başkaları tarafından uygun ve işlevsel olarak tanımlanan davranışları sergilemek için tekrarlanabilir ve amaca yönelik kapasiteyi ifade eder” (Ruben, 1976, s. 336). 3) Motivasyon, “Kültürler arası iletişime yönelik beklenti veya gerçek katılımı ilişkili duygular, niyetler, ihtiyaçlar ve dürtüler kümesini ifade etmektedir” (Wiseman, 2002, s. 211). Tüm tanımlar

incelendiğinde kültürlerarası bağlamda iletişim kurmada yetkin biri olabilmek için bireylerin bilgili, motive ve yetenekli olmak gerektiği açıktır (Wiseman, 2002; Kupka vd., 2007).

Arasaratnam'a (2012) göre kültürlerarası iletişim, "bireyler arasındaki kültürel farklılıkların iletişimi önemsiz etkilemesi veya kaliteli iletişimin tam anlamıyla kurulması durumunda ortaya çıkan" bir iletişim türüdür (s. 136). Araştırmacıya göre bu tür bir iletişim, kültürel değerlerin ve inançların karşılıklı varsayımlar bağlamında paylaşılmasıyla oluşabilir (Arasaratnam, 2012; Goncalves vd., 2020; Henderson vd., 2016). Bu nedenle, farklı kültürlerden bireylerin iletişim kurabilmesi ancak farklı varsayımlara sahip olması diğer bir ifade ile çokkültürlü bir yapıya sahip olmasıyla sağlanabilir, aksi durumlarda iletişim yanlış anlamalara neden olabilir (Henderson vd., 2016). Bir grup insan için ortak olan ve nesiller boyu aktarılan değerler, tutumlar, davranışlar ve inançlar topluluğu olan kültür, tutumlar ve gözlemlenebilir fiziksel davranışlar, bilişsel şema ve dilsel eğilimler üzerinde önemli ölçüde etkilidir (Arasaratnam, 2015). Kültürlerarası iletişim üzerine yapılan çalışmalar kültürün önemine dikkat çekmektedir (Rego ve Cunha, 2009). Çünkü kültürel farklılıklar, sosyal ve dilsel kodlardaki bu tür değişikliklerin her ifade üzerindeki kalıcı etkisinin bir sonucu olarak iletişim kurma yetkinliğini etkilemektedir (Sousa vd., 2015a). İletişim yetkinliği ise genel olarak uygun ve etkili iletişim davranışı olarak tanımlanmaktadır (Spitzberg ve Cupach 1984). Yetkin bir şekilde iletişim kurabilen birey, etkili bir şekilde hedeflerine ulaşma yeteneğine sahiptir ve belirli bir ortamda onaylanan ve gerekli olan davranışları uygun şekilde sergileyebilir. Kuşkusuz, gerekli ve onaylanan davranış, kültürel bağlama da bağlıdır. Bu nedenle, iletişim yetkinliği kavramsallaştırmasını kültürlerarası bağlamlara genişletmeye çalışırken bazı faktörleri hesaba katmak önemlidir. Literatürde kültürlerarası iletişim; davranışsal, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç boyutta karakterize etmenin mümkün olduğu konusunda yaygın bir görüş birliği vardır (Sercu, 2004; Arasaratnam, 2009).

Temel olarak kültürlerarası yetkinlik, kültürel karmaşıklıkla karakterize edilen düşünce ve eylemleri kültür tarafından şekillendirilen bir bireyin, yapmış olduğu bu tutumsal davranışın farkında olduğu varsayılmaktadır (Chen ve Starosta, 2005). Dolayısı ile kültürlerarası yetkinlik, herhangi bir davranış ya da kültür konusunda geniş bir perspektiften bakma konusunda bireyin kapasitesini göstermektedir. Buradan hareketle, Chen ve Starosta (1996) kültürlerarası duyarlılık (duygusal yönü), kültürlerarası farkındalık (bilişsel yönü) ve kültürlerarası beceriden (davranışsal yönü) oluşan üç faktörlü kültürlerarası iletişim yetkinliği modelini geliştirdiler (Şekil 1). Kültürlerarası iletişim yetkinliği, bir bireyin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olarak diğer kültürlerle ne ölçüde iletişim kurduğunu ifade eden temel bir

kavramdır.

Şekil 1. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği Modeli

Faydalı kavramsal çerçevelerle sonuçlanan son teorik entegrasyon, kültürlerarası iletişimsel yetkinliğinin Biliş/Bilgi, Duygu ve Davranış üçlüsünü yansıttığını göstermektedir (Dai ve Chen, 2020). Burada (1) Bilişsel – örneğin, kendini tanıma ve kültürel bilgi, dil yeterliliği, farkındalık ve yeni kategoriler oluşturma kapasitesini, (2) Duygusal – örneğin, saygı, açık fikirlilik, empati, merak ve tutumları, (3) Davranışsal –makro düzeyde uyarlanabilirlik, esneklik, sosyal ve kod çözme becerileri, mikro düzeyde ise gözle bakma, başını sallama, kendini açma ve mesaj yeteneklerini ifade etmektedir (Martin ve Nakayama, 2015).

3. Yöntem

3.1. Prosedür ve Örneklem

Araştırmanın yapılmasına karar verildikten sonra öncelikle ölçeği geliştiren yazardan uyarlama çalışmasının yapılabilmesi için mail aracılığıyla izin istenmiştir. Daha sonrasında Avrupa Liderlik Üniversitesi Etik Kurulu’ndan gerekli Etik izin alınmış (ALU-ETK-2022-02) ve müteakiben araştırma için veri toplanmasına başlanmıştır.

Araştırma yapılması için ulusal bir araştırma şirketi ile görüşüldü ve örneklem grubu olarak Sabiha Gökçen Havalimanı’ndan yolculuk eden katılımcılar belirlenmiştir. Sabiha Gökçen Havalimanını 2021 yılında 5.28 milyonu yurt dışı olmak üzere 16.98 milyon kişi kullanmıştır (<https://www.sabihagokcen.aero>). Evreni temsil edebilecek örneklem sayısının belirlenmesinde Barlett, Körtlik ve Higgins (2001) tarafından önerilen formül kullanılmış ve

evrenin milyonun üzerinde olması nedeniyle 384 örnekleme evreni temsil ettiği tespit

edilmiştir
$$n = \frac{N * t^2 * p * q}{(N - 1) d^2 + t^2 * p * q}$$

Toplanan verilerde aykırı değerlerin olabileceği ve özensiz anket doldurulabileceği düşüncesiyle araştırma için 600 anket hazırlanmıştır. Araştırma şirketi tarafından verilerin toplanabilmesi 6 anketör kullanılmıştır. Kolayda örneklem yöntemi kullanılarak seçilen katılımcılara öncelikle kısa onam belgesi okunmuş ve katılımın gönüllü olduğu bildirilmiştir. Katılımcıların yolculuk yapıyor olması nedeniyle katılımcıların zamanı almamak ve bilişsel yorgunluğa sebep olmamak maksadıyla anket kısa tutularak demografik değişkenler dâhil 13 ifadeye yer verilmiştir. Katılımcının anketi tamamlama süresi ortalama 3 dk.'dır. 28 Şubat 2022 ile 6 Mart 2022 tarihleri arasında toplam 581 katılımcıya anket uygulaması yapılmıştır. Anketler aykırı değerlere göre incelenmiş ve 17 anket araştırmaya dâhil edilmemiştir. Araştırmada 564 geçerli anket elde edilmiştir. Katılımcıların 298'i (% 52,8) erkek, 266'sı (% 47,2) kadındır. 324 (% 57,4) katılımcı evli iken, 240 (% 42,6) katılımcı bekârdır. Bu katılımcıların 108'i (% 19,1) lisans altı, 173'i (% 30,7) önlisans, 237'si (% 2) lisans eğitim, 46'si (% 8,2) lisansüstü eğitime sahiptir.

3.2. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği Ölçeği

Kültürlerarası İletişim Yetkinliği Ölçeği Arasaratnam (2009) tarafından geliştirilmiş ve davranışsal, duygusal ve bilişsel olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte 5 tanesi ters kodlanan toplam 10 ifade bulunmaktadır (5., 6., 7., 8., ve 10. ifadeler ters kodludur). Ölçekteki ifadeler 1'den (tamamen katılmıyorum) 7'ye (tamamen katılıyorum) kadar derecelendirilmiştir. İfadelerden alınan puanlar artıkça katılımcının Kültürlerarası İletişim Yetkinliğinin fazla olduğunu göstermektedir. Arasaratnam (2009) çalışmasında ölçeğin Cronbach alfası katsayısı 0.77 olarak tespit etmiştir.

3.3. Çeviri İşlemi

Çeviri/geri çeviri işlemi yapılırken Muñiz, Elosua ve Hambleton (2013) tarafından önerilen prosedürler izlenmiştir. Buna göre ilk olarak ölçek İngilizce ve Türkçe dillerine hâkim iki uzman tarafından İngilizceden Türkçeye çevrilmiştir. Daha sonrasında bağımsız iki uzman tarafından ölçek tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Çeviriler orijinali ile karşılaştırılmış ve konunun uzmanı olan iki akademisyen tarafından yapılan çeviri ile orijinal formu karşılaştırılmıştır. Karşılaştırma esnasında akademisyenler ölçekteki her bir maddeyi temsiliyet, anlaşılabilirlik ve belirsizlik konusunda değerlendirmiştir. 10 maddenin dördünde

anlaşılabilirliği artırmak ve belirsizliği azaltmak için minimum düzeyde değişiklik yapılmıştır. Son olarak çeviriyi test etmek ve olası anlamsal sorunları belirleyerek düzeltmek için nihai örnekleme dâhil edilmeyen 28 katılımcıya anket uygulanmıştır. Çevirisi yapılan ölçeğe anlaşılmayan ifadelerin bulunmadığı ve yorumlama sorunun olmadığı tespit edilmesiyle beraber ana örneklem grubuna anket uygulanmasına karar verilmiştir.

4. Bulgular

4.1. Veri Analizi

Veri analizi SPSS 24 istatistik paketi ve AMOS 18 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Öncelikle Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinde yer alan ifadelerin tanımlayıcı istatistiksel değerleri kontrol edilmiş ve sonrasında ölçeğin psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi için açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğin iç tutarlılığının tespit edilmesine yönelik olarak ise Cronbach Alfa değerlerini tespit edilmiştir.

4.2. Tanımlayıcı İstatistikler

Katılımcıların ölçeğe ifadelere verdikleri yanıtlara dair tanımlayıcı bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Tanımlayıcı İstatistikler

İfade Nu.	Ort.	Standart hata	Skewness	Kurtosis
1	4,88	1,488	0,497	-0,780
2	5,85	1,262	-0,557	-0,214
3	5,70	1,299	-1,188	1,282
4	5,29	1,262	-0,870	0,208
5	4,20	1,680	-0,511	-0,344
6	3,84	1,610	0,131	-0,783
7	3,60	1,525	0,178	-0,681
8	4,69	1,781	-0,294	-0,337
9	4,16	1,653	-0,001	-0,930
10	3,16	1,488	-0,488	-0,376

Tablo 1 Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinde yer alan 10 ifadenin tanımlayıcı özelliklerini göstermektedir. Tablo 1 incelendiğinde ölçeğe yer alan ifadelerin

ortalamalarının 3,31 ile 5,85 arasında değiştiği görülmektedir. Bu değerler ifadelerin kabul edilebilir değerler içerisinde olduğunu ve ifadelerin yapıya uygun olduğunu göstermektedir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Ölçekteki ifadelerin çarpıklık ve basıklık değerleri ise tüm ifadelerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir (Tabachnick ve Fidell, 2001).

4.3. Geçerlilik Analizleri

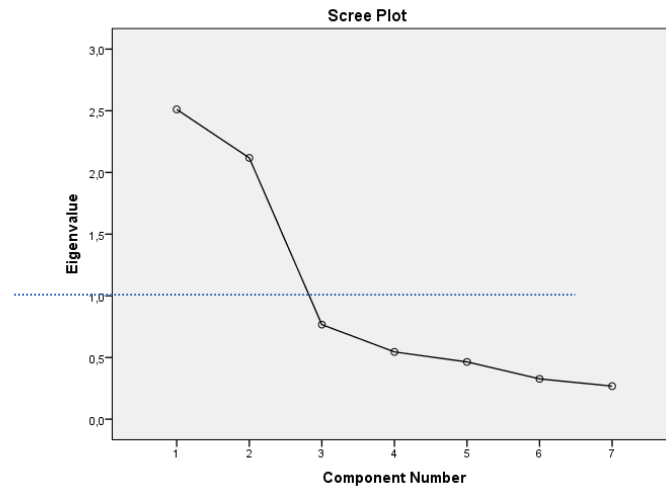
Yapı Geçerliliği: Yapı geçerliliği, ölçüm aracında yer alan ifadelerin ölçülmek istenen davranış ya da niteliği belirlerken nasıl bir yapıda olduğunun tespit edilmesi ile ilgilidir (Sürücü, Şeşen ve Maslakçı, 2021). Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin yapısının tespit edilmesine yönelik olarak açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır.

Açıklayıcı Faktör Analizi: Temel bileşenler analizi metodu ve Varimax döndürme ekseninde yapılan analizlerde 1. 9., ve 10. ifadeler çapraz yüklenmiştir (Bilişsel boyuta ait bir ifade, davranışsal boyuta ait iki ifade). Önce birinci ifade analizden çıkarılmış sonrasında ise 9. ve 10. ifadeler analizden çıkarılarak tekrar açıklayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda üç ifadenin de araştırmadan çıkarılmasına karar verilmiştir. Yapılan detaylı bir literatür incelemesinde Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin Portekizceye uyarlanması aşamasında da iki ifadenin analizlerden çıkarıldığı tespit edilmiştir (Gonçalves vd., 2020). Benzer şekilde Türkçeye uyarlaması yapılan Oxford Mutluluk ölçeği kısa formunun Türkçeye uyarlamasında üç (Doğan ve Çötök, 2016) ve örgütsel psikolojik sermaye ölçeğinin Türkçeye uyarlamasında (Çetin ve Basım, 2012) dört ifadenin de analizlerden çıkarılmıştır. Bu durum, Anderson ve Gerbing'in (1988) yetersiz ve uygunsuz faktör yüklerine sahip ifadelerinin madde silme yöntemi önerisiyle uyumludur. İlgili ifadeler araştırmadan çıkarılarak yapılan ikinci açıklayıcı faktör analizinde Bartlett'in Küresellik Testi ($\chi^2 = 882,121$; $p < 0,001$) ve Kaiser-Meyer-Olkin Örnekleme Yeterliliğinin Ölçüsü indeksi (0,685) 3 ifadenin çıkarılması yoluyla ölçeğin açıklayıcı faktör analizi için korelasyon matrisinin uygunluğunu göstermiştir. Yapılan açıklayıcı faktör analizine yönelik sonuçlar (Tablo 2) ve faktör yüklerine ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur (Tablo 3).

Tablo 2. Açıklanan Toplam Varyans

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Kare Yüklerin Döndürme Toplamları		
	Toplam	Varyans %	Kümülatif %	Toplam	Varyans %	Kümülatif %
1	2,511	35,876	35,876	2,511	35,876	35,876
2	2,118	30,258	66,134	2,118	30,258	66,134
3	0,767	10,951	77,085			
4	0,545	7,792	84,877			
5	0,464	6,632	91,509			
6	0,327	4,667	96,175			
7	0,268	3,825	100,000			

Yapılan açıklayıcı faktör analizinde özdeğeri 1'den büyük olanların bir faktör altında toplanması sağlanmıştır. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin yamaç serpinti grafiği ve faktör yükleri incelendiğinde özdeğeri 1'den büyük olan iki faktörlü bir yapıyı ortaya çıkarmıştır. İki faktörlü yapı varyansın % 66,134'ini açıklamaktadır. Buna göre Ölçeğin **Bilişsel** alt boyutu varyansın % 35,876'ünü, **Duygusal** alt boyutu varyansın % 30,258'ini açıklamaktadır. Ölçeğe ait Yamaç serpinti grafiği Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Yamaç Serpinti Grafiği

Şekil 1'de sunulan Yamaç serpinti grafiği açıklayıcı faktör analizini destekler nitelikte özdeğeri 1 den büyük olan iki faktörlü yapıyı doğrulamaktadır. Faktör yükleri Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Faktör Analizi Sonuçları

Alt Boyutlar ve Ölçekte Yer Alan İfadeler	Faktör Yükleri	
	1	2
Bilişsel		
Başka kültürlerden insanların bana öğretecek çok değerli şeyleri olduğunu hissediyorum.	0,811	0,105
Diğer (farklı) kültürlerle karşı hoşgörülü yaklaşan insanların yanında kendimi daha rahat hissediyorum.	0,844	
Genellikle başka kültürlerden insanlarla etkileşime girmek için fırsat ararım.	0,856	
Duygusal		
İnsanları kişiliklerine göre sınıflandırmaktansa, kültürel kimliklerine göre sınıflandırmayı daha kolay buluyorum. (T)		0,790
Kendi kültürümden olan insanların yanında, diğer kültürlerden insanlarla olduğundan daha rahat hissediyorum. (T)		0,847
Kendi kültürümden olan insanlarla daha iyi ilişki kurduğum için onlara karşı kendimi daha yakın hissediyorum. (T)		0,822
Benzer kültürler arasında ayırım yapmakta çoğu zaman zorlanırım (Örn: Asyalılar, Avrupalılar, Afrikalılar, vb.) (T)	0,137	0,686

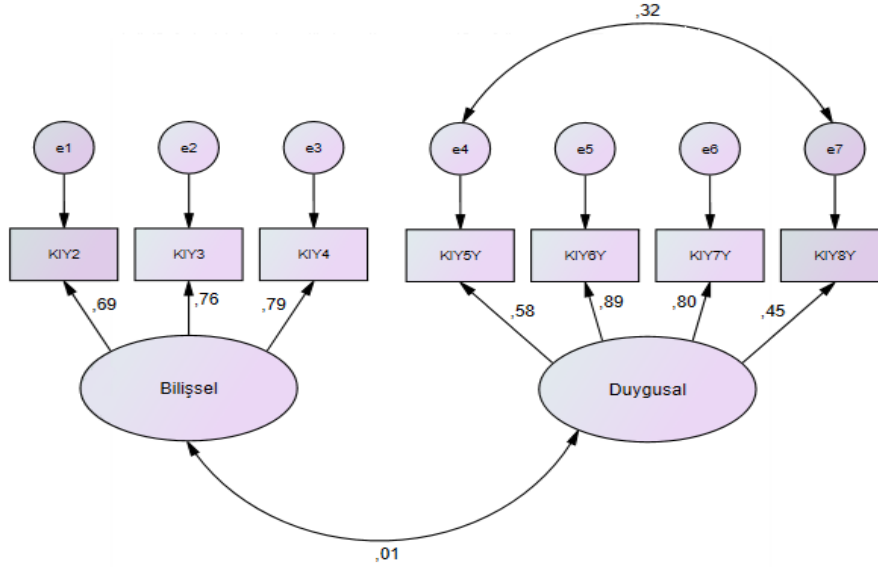
(T): Ters Kodlanmış ifadelerdir

Tablo 3’de yer alan sonuçlarda **Bilişsel** boyutuna ait birinci ifade ve **Duygusal** boyutuna ait dördüncü ifadenin faktör yükleri çapraz yüklenmiştir. Bununla birlikte yüksek olan faktör yükünün doğru faktör altında toplanması ve aralarından farkın 0,100’den fazla olması nedeniyle araştırmadan çıkarılmamıştır (Sürücü vd., 2021).

Doğrulamalı Faktör Analizi: Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin yapısal geçerliliğin tespit edilmesi için doğrulamalı faktör analiz yapılmıştır. Maksimum olabilirlik tahmincisi aracılığıyla birkaç model test edildi (Tablo 2). İlk model, 7 ifadeden oluşan tek faktörlü yapıyı, İkinci model ilişkisiz model, üçüncü model ise açıklayıcı faktör analizinde tespit edilen iki faktörlü yapıya yönelik elde edilen değerlerdir. Yapılan doğrulamalı faktör analiz sonuçları Şekil 2 ve Tablo 4’de sunulmuştur.

Tablo 4. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin uyum iyiliği göstergeleri

Model	CMIN/ Df	GFI	NFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
Tek Faktörlü	29,507	0,575	0,536	0,544	0,311	0,541	0,278
İlişkisiz	6,292	0,937	0,901	0,915	0,872	0,915	0,667
İki Faktörlü	4,367	0,963	0,941	0,954	0,919	0,953	0,095

Şekil 2. Kültürlerarası İletişim Yetkinliği Ölçeğinin Path Diagramı

Yapılan doğrulayıcı faktör analiz sonuçları iki faktörlü modelin iyi uyum indekslerine sahip olduğunu göstermektedir ($\chi^2/df= 4,367$, GFI= 0,963, NFI= 0,941, IFI= 0,954, TLI= 0,919, CFI=0,953, RMSEA= 0,095). Elde edilen bu sonuçlar Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin yapı geçerliğinin olduğunu göstermektedir (Sürücü vd., 2021).

4.4. Güvenirlik Analizleri

Kültürlerarası İletişim Yetkinliği ölçeğinin iç tutarlılığının tespit edilmesi için Birleşik güvenirlik ve Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde ölçeğin geneli için Cronbach Alfa değeri 0,686 alt boyutlarında bilişsel boyunun 0,789 ve duygusal alt boyutunun Cronbach Alfa değeri ise 0,791 olarak hesaplanmıştır. Birleşik güvenirlik değerleri ise ölçeğin geneli için 0,880 alt boyutlarında bilişsel boyunun 0,791 ve duygusal alt boyutunun birleşik güvenirlik değeri ise 0,784 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değerlerin 0,6 ve üzerinde olması uyarlaması yapılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Sürücü vd., 2021).

Uyarlaması yapılan ölçeğin farklı zamanlarda aynı sonuçları verip vermediğinin tespit edilmesi maksadıyla test tekrar test yapılmıştır. Bu maksatla aynı işletmede çalışan 33 çalışana 3 hafta ara ile aynı anket uygulanmıştır. Elde edilen anket verileri arasındaki korelasyon $r=0,821$ olarak belirlenmiştir. Anketler arasındaki korelasyonun 0,8 ve üzerinde olması uyarlama çalışması yapılan ölçeğin zamana karşı tutarlılığı olduğunu göstermektedir (Whiston, 2012).

5. Tartışma ve Sonuç

Teknolojik gelişmelerle birlikte ulaşım kolaylaşmış ve insanların farklı kültürdeki bireylerle iletişimi artmıştır. Benzer şekilde artık ticari kuruluşlar farklı kültürlerle ait ticari kuruluşlarla iş yapmaktadır. Bu bağlamda bireylerin giderek daha fazla birbirine bağlayan bir dünyada hayatta kalmalarını sağlamak ve üretken ilişkiler geliştirmek için artık kültürlerarası iletişim yetkinliğine sahip olmalarının kritik öneme sahiptir. Kültürlerarası iletişim yetkinliğine dair araştırmalar genel olarak nitel çalışmalardan oluşmaktadır. Konuya yönelik nicel çalışmaların yapılabilmesi için Arasaratnam (2009) tarafından kültürlerarası yetkinlik ölçeği geliştirilmiştir. Sürücü ve Maslakçı (2020) farklı kültürlerde geliştirilen ölçeklerin yerel dil ve kültüre göre uyarlanması gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle araştırmada kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğini Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın amaçları doğrultusunda öncelikle ölçeği geliştiren yazardan izin alınmış ve sonrasında araştırma için gerekli etik kurul izni alınmıştır (ALU-ETK-2022-02). Ölçeğin orijinal formu İngilizce olduğu için ilk olarak Muñiz, Elosua ve Hambleton (2013) önerilen prosedürler izlenerek ölçek Türkçeye çevrilmiştir. Araştırmanın örneklemi olarak Sabiha Gökçen Havalimanı'ndan yolculuk eden katılımcılar belirlenmiştir. Veri toplama süreci profesyonel bir araştırma şirketi tarafından yapılmıştır. Toplamda 564 geçerli anket elde edilmiştir. Veri analizi SPSS 24 ve AMOS 18 yazılımı kullanılarak yapılmıştır. Öncelikle kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğinde yer alan ifadelerin tanımlayıcı istatistiksel değerleri kontrol edilmiş ve sonrasında ölçeğin psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi için açıklayıcı faktör analizi (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) yapılmıştır. *Kültürlerarası İletişim Yetkinliği* ölçeğin iç tutarlılığının tespit edilmesine yönelik olarak ise Cronbach Alfa değeri tespit edilmiştir. Geçerliliğin tespiti için yapılan analizler ölçeğin iki boyutlu bir yapıda olduğunu göstermektedir. Orijinal ölçek 3 boyutludur ve “*Danışsal*” boyutu iki ifade ile ölçülmektedir (9. ve 10. ifadeler). Keşfedici faktör analizde bu iki ifadenin çapraz yüklendiği tespit edildiği için araştırmadan çıkarılmıştır.

Dolayısı ile *Kültürlerarası İletişim Yetkinliği* ölçeği iki boyutlu olarak Türkçeye daha uygun olduğu saptanmıştır. Bu durumu açıklamaya yönelik olarak kapsamlı bir literatür incelemesi yapılmıştır.

Araştırmalar, diğer insanlarla duygusal olarak ilişki kurma ve onlarla bir bağlantı hissi yaşama yeteneğinin kültürlerarası iletişimsel yetkinliği ile ilişkili olduğunu bulmuştur (Arasaratnam ve Doerfel 2005; Arasaratnam 2006). Redmond'un (1985) duygusal empati (bir bireyin duygusal merkezden uzaklaşmaya katılma yeteneği) ve iletişim yetkinliği üzerine yaptığı araştırma, yukarıda bahsedilen kavramların yani duygusal durumun davranışsal açısından önemli bir kesişme olduğunu belirtmektedir. Dolayısı ile kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğindeki davranışsal boyuta ait iki ifadenin bireyin başka bir kültürden bir kişiyle duygusal bir bağlantı kurma yeteneği (duygusal boyut) ile ilgilidir. Mevcut literatüründe gösterdiği gibi Araştırmamız uyarlaması yapılan ölçeğin Türk kültüründe davranışsal ve duygusal boyutlarındaki kesişmeyi doğrulamaktadır.

Kültürlerarası iletişim yetkinliği ölçeğinin iç tutarlılığının tespit edilmesi için birleşik güvenirlik ve Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde ölçeğin geneli için Cronbach Alfa değeri 0,686 alt boyutlarında bilişsel boyunun 0,789 ve duygusal alt boyutunun Cronbach Alfa değeri ise 0,791 olarak hesaplanmıştır. Birleşik güvenirlik değerleri ise ölçeğin geneli için 0,880 alt boyutlarında bilişsel boyunun 0,791 ve duygusal alt boyutunun birleşik güvenirlik değeri ise 0,784 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen değerlerin 0,6 ve üzerinde olması uyarlaması yapılan ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Sürücü vd., 2021).

Araştırmanın Türkçe yazınında kültürlerarası iletişim yetkinliğine yönelik yapılacak çalışmalara kaynak teşkil edeceği değerlendirilmektedir.

Kaynakça

- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411–423.
- Arasaratnam, L. A. (2006). Further testing of a new model of intercultural communication competence. *Communication Research Reports*, 23(2), 93-99.
- Arasaratnam, L. A. (2009). The development of a new instrument of intercultural communication competence. *Journal of Intercultural Communication*, 20(1), 2–21.
- Arasaratnam, L. A. (2012). Intercultural spaces and communication within: An explication. *Australian Journal of Communication*, 39(3), 135-141.

- Arasaratnam, L. A. (2015). Research in intercultural communication: Reviewing the past decade. *Journal of International and Intercultural Communication*, 8(4), 290-310.
- Arasaratnam, L. A. ve Doerfel, M. L. (2005). Intercultural communication competence: Identifying key components from multicultural perspectives. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(2), 137-163.
- Barlett, J.E., Kotrlik, J.W. ve Higgins, C.C. (2001). Organizational research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research. *Information technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1), 43
- Chen, G. M. ve Starosta, W. J. (1996). Intercultural communication competence: A synthesis. *Annals of the International Communication Association*, 19(1), 353-383.
- Chen, G. M. ve Starosta, W. J. (2004). Communication among cultural diversities: A dialogue. *International and Intercultural Communication Annual*, 27(1), 3-16.
- Çetin, F. ve Basım, H. N. (2012). Örgütsel psikolojik sermaye: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Amme İdaresi Dergisi*, 45(1), 121-137.
- Dai, X. ve Chen, G. (2014). *Intercultural communication competence: Conceptualization and its development in cultural contexts and interactions*. Cambridge Scholars Publishing.
- Dai, X. ve Chen, G. M. (2020). Conceptualizing cultural integration competence. *China Media Research*, 16(2). 13-23.
- DeVito, J. A. (2013). *Interpersonal Communication Book*, The, 13/E. New York, NY: United.
- Doğan, T. ve Çötök, N. A. (2016). Oxford mutluluk ölçeği kısa formunun Türkçe uyarlaması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(36).
- Goffman, E. (1967). *Interaction ritual: Essays on face-to-face interaction*.
- Gonçalves, G., Sousa, C., Arasaratnam-Smith, L. A., Rodrigues, N. ve Carvalho, R. (2020). Intercultural Communication competence scale: Invariance and construct validation in Portugal. *Journal of Intercultural Communication Research*, 49(3), 242-262.
- Hall, E. T. (1959). *The silent language*. Doubleday
- Henderson, L. S., Stackman, R. W. ve Lindekilde, R. (2016). The centrality of communication norm alignment, role clarity, and trust in global project teams. *International Journal of Project Management*, 34(8), 1717-1730.
- Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing cultures: The Hofstede model in context. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1), 2307-0919.
- <https://www.sabihagokcen.aero/kurumsal-bilgiler/havalimani/havalimani-trafik-raporu>
- Kupka, B., Everett, A. ve Wildermuth, S. (2007). The rainbow model of intercultural communication competence: A review and extension of existing research. *Intercultural Communication Studies*, 16(2), 18-28.
- Lee, B. ve Chen, L. (2000). Cultural communication competence and psychological adjustment: A study of Chinese immigrant children's cross-cultural adaptation in Canada. *Communication Research*, 27(6), 764-792.
- Martin, J. N. ve Nakayama, T. K. (2015). Reconsidering intercultural (communication) competence in the workplace: A dialectical approach. *Language and Intercultural Communication*, 15(1), 13-28.

- Matsumoto, D., Kudoh, T. ve Takeuchi, S. (1996). Changing patterns of individualism and collectivism in the United States and Japan. *Culture & Psychology*, 2(1), 77-107.
- Muñiz, J., Elosua, P. ve Hambleton, R. K. (2013). International test commission guidelines for test translation and adaptation, *Psicothema*, 25(2), 151-157. <https://psycnet.apa.org/record/2013-14814-001>
- Nardon, L. ve Steers, R. M. (2007). *Learning cultures on the fly*. In *The Global Mindset*. Emerald Group Publishing Limited.
- Nunnally, J. ve Bernstein, I. (1994). *Psychometric theory (3rd ed.)*. McGraw-Hill, Inc.
- Redmond, M. V. (1985). The relationship between perceived communication competence and perceived empathy. *Communication Monographs*, 52, 378-382.
- Rego, A. ve Cunha, M. P. (2009). How individualism-collectivism orientations predict happiness in a collectivistic context. *Journal of Happiness Studies*, 10(1), 19-35.
- Ruben, B. D. (1976). Assessing communication competency for intercultural adaptation. *Group & Organization Studies*, 1(3), 334-354.
- Ruben, B. D. (1989). The study of cross-cultural competence: Traditions and contemporary issues. *International Journal of Intercultural Relations*, 13(3), 229-240.
- Sercu, L. (2004). Assessing intercultural competence: A framework for systematic test development in foreign language education and beyond. *Intercultural Education*, 15(1), 73-89.
- Sousa, P., Gaspar, P., Vaz, D. C., Gonzaga, S. ve Dixe, M. A. (2015). Measuring Health-Promoting Behaviors: Cross-Cultural Validation of the Health-Promoting Lifestyle Profile-II. *International Journal of Nursing Knowledge*, 26(2), 54-61.
- Spitzberg, B. H. (2000). A model of intercultural communication competence. *Intercultural Communication: A Reader*, 9, 375-387.
- Spitzberg, B. H. ve Cupach, W. R. (1984). *Intercultural personal communication competence*. Beverly Hills: Sage.
- Sürücü, L., Şeşen, H. ve Maslakçı, A. (2021). *SPSS, AMOS ve PROCESS Macro ile İlişkisel, Aracı/Düzenleyici ve Yapısal Eşitlik Modellemesi Uygulamalı Analizler*. Detay Yayıncılık.
- Sürücü, L. ve Maslakçı, A. (2020). Validity and reliability in quantitative research. *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(3), 2694-2726.
- Tabachnick, B. ve Fidell, L. (2001). *Using multivariate statistics (4th ed.)*. Allyn & Bacon.
- Taşdemir, D. D., Çekmecelioğlu, H. G. ve Yıkılmaz, İ. (2019). Çok kültürlü ortamda çalışanların kültürel zekâ düzeylerinin duygusal emek gösterimlerine etkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 12, 719-740.
- Van Der Zee, K. I. ve Van Oudenhoven, J. P. (2000). The multicultural personality questionnaire: A multidimensional instrument of multicultural effectiveness. *European Journal of Personality*, 14(4), pp. 291-309.
- Whiston, S. C. (2012). *Principles and applications of assessment in counseling*. Boston: Cengage Learning.

- Wiseman, R. L. (2002). *Intercultural communication competence*. In W. B. Gudykunst & B. Moody (Eds.), *Handbook of international and intercultural communication* (2nd ed., pp. 207–224). Sage.
- Yıkılmaz, İ. (2020). *New Era: the transformation from the information society to super smart society* (Society 5.0). G. Mert, E. Şen and O.Yılmaz (Eds.) in *Data, Information and knowledge management*, (85-). Nobel Yayınevi, Ankara
- Yıkılmaz, İ. (2021). *Covid-19 Pandemic As A Digital Transformation Catalyst*. M.Meciar and H.Şimşek (Eds.) in *The Social And Economic Impact Of Covid-19* (119-138). IJOPEC Publication Limited, London.
- Yıkılmaz, I., Tasdemir, D. D. ve Cekmecelioglu, H. G. (2021). The assessment of the intermediation role of emotional labor dimensions in the relationship between cultural intelligence and individual work performance. *Business & Economics Research Journal*, 12(1), 157-172.